

Forskning, tilgjengelighet og finansiering: Hvordan sikre kvalitet i forskning og spredning av forskningsresultater?

Presentasjon til statsviterkonferansen

24. mai 2013

Katrine Weisteen Bjerde

A decorative graphic consisting of a thin blue vertical line on the left and a thin blue horizontal line at the bottom, intersecting at the bottom-left corner of the text area.

Hovedpunkter

- *Hva er OA og hvorfor vil vi ha det?*
 - *Status i Norge*
 - *Konsekvensene for*
 - *Forlagsbransjen*
 - *Forskere*
 - *Brukerne av forskning*
 - *Forskningen*
 - *Utfordringer*
-
- A decorative blue crosshair graphic in the bottom left corner of the slide, consisting of a vertical line and a horizontal line intersecting at the origin.

Regjeringen mener...

Crisⁱtin

”Prinsipielt mener regjeringen at all forskning som er helt eller delvis offentlig finansiert, skal være åpent tilgjengelig”

Lange linjer – kunnskap gir muligheter
St. meld 18 (2012-2013)

Hva er Open Access

Cris^{ti}n

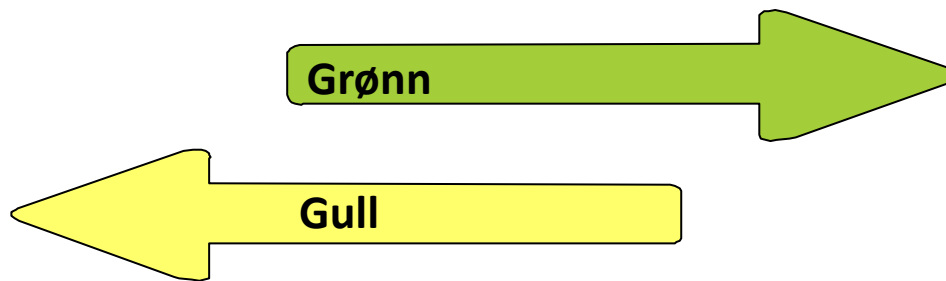
Open Access innebærer at **vitenskapelige** publikasjoner gjøres fritt tilgjengelig på web.

Forfatter eller opphavsmann beholder **opphavsretten** til publikasjonen, men gir brukere tillatelse til å lese, laste ned, kopiere, distribuere, skrive ut, søke i eller lenke til fullteksten uten å forlange vederlag.

Open Access langs to spor

- Grønn OA = oppnås ved å publisere i et abonnementsbasert tidsskrift og så egenarkivere en godkjent kopi i et institusjonelt arkiv.
Enkelt, men gir tidsforsinkelse
- Gull OA = oppnås ved å publisere i et Open Access tidsskrift. Fint, men stor endring.

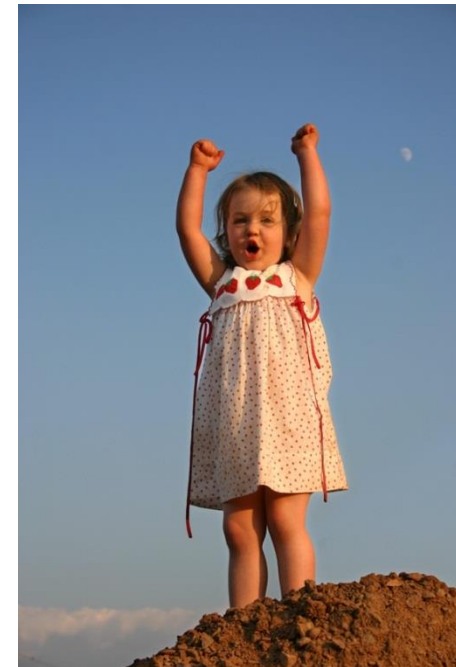

Slik ser det ut når vi har lykket

Cristin

- ... alle som ønsker det får rask tilgang til forskningsresultater globalt
- ... forlag og akademiske foreninger har en sunn økonomi
- ... universitetene, bibliotekene og finansieringsinstitusjonene har bærekraftige kostnader knyttet til produksjon av forskningsresultater
- ... høy kvalitet opprettholdes på forskning og forskningstjenester
- ... forskerne har tilstrekkelig grad av tillit til systemet

Fritt etter Finch-kommisjonens rapport

Open Access tar endelig av ?

Cristin

Utviklingen av OA

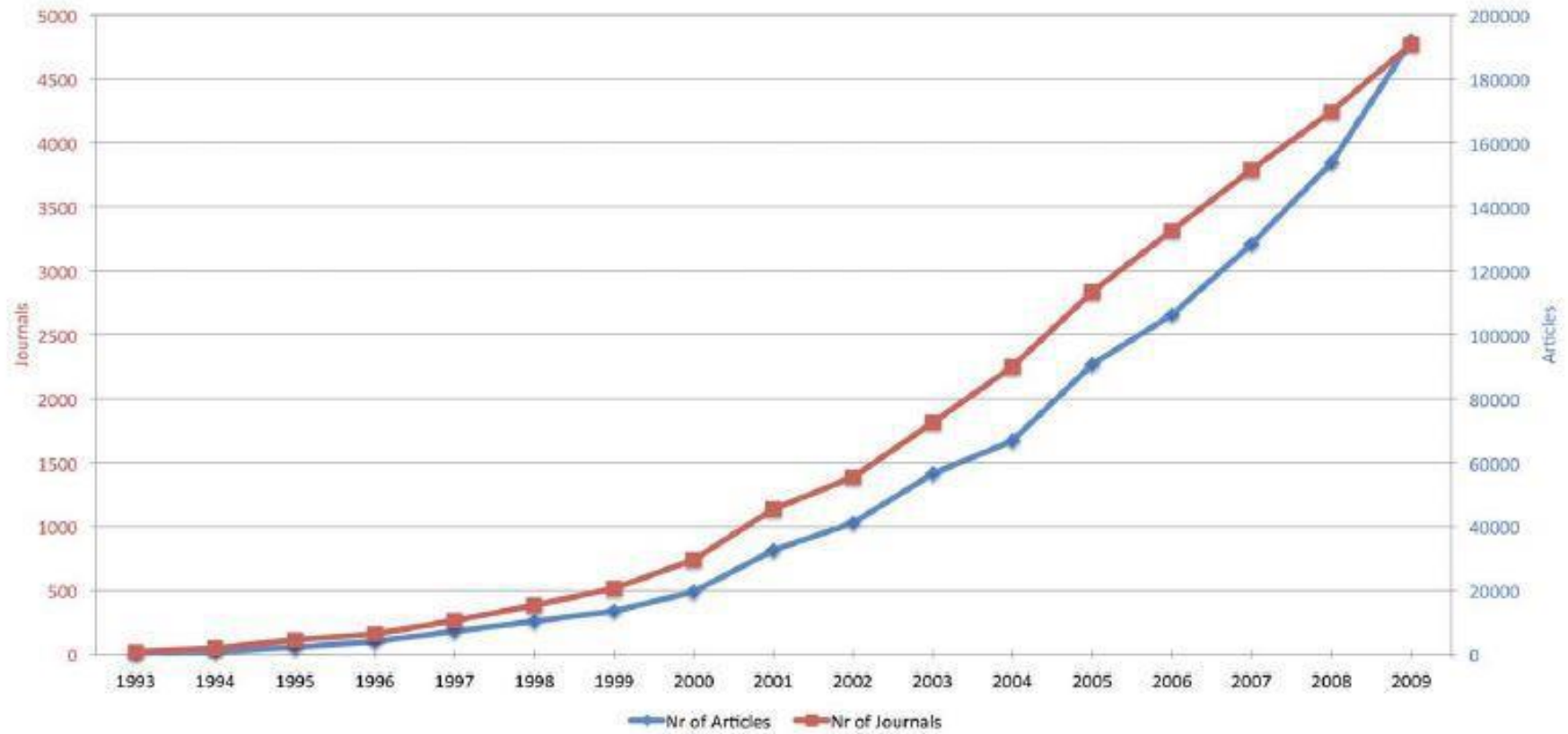

Figure 2. The development of open access publishing 1993–2009.
doi:10.1371/journal.pone.0020961.g002

Første prioritet i CRISStin: infrastruktur for grønn OA

CrisStin

Mål: Få opp en motorvei fra innlevering i CRISStin-systemet, via institusjonelle arkiv tilbake til CRISStin (Nora) så sikre spredning ut i verden

I Norge

- De største institusjonene har en Open Access-policy
- Stadig flere institusjoner har/får publiseringsfond
- Norges Forskningsråd skjerper sin Open Access-policy (I tråd med EU og andre internasjonale finansieringskilder)
- Alle norske forskningsinstitusjoner har eller planlegger arkiv-løsninger. (Infrastrukturen er snart på plass)
- CRIS^{ti}n 2012: 1792 artikler Gull OA. 175 på nivå 2. Totalt ca 20 000 artikler
- Mye å gå på: Over 40% av det som publiseres, kan egenarkiveres, svært lite blir det

Konsekvenser for forlagene

- Ny forretningsmodell
Men publisering er ikke gratis, heller ikke OA
- Utfordring, men også nye muligheter
- Dagens abonnementsmodell forsvinner
Norge betaler over 170 mill kroner i
lesetilgang
- Publiseringsavgift til OA
Betaler for publisering – lesing gratis.
Pris for artikkel varierer fra 0 til 20 000 kroner

Konsekvenser for forskeren

- Mer lest
- Mer sitert?
- Mer brukt?

- Må forholde seg til Open Access-krav
- Viktig å opprettholde akademisk frihet

Konsekvenser for brukerne

- Tilgang for alle! Legmann og lærd, næringsliv og offentlighet
- Økt innovasjon
- Bedre utnyttelse av forskning per krone
- Solidarisk deling på tvers av landegrensene

Konsekvenser for forskningen

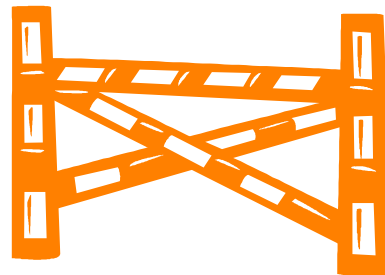
Cristin

- Ingen forskjell på kvalitetsvurdering
- Flere bidrag til selve forskningsprosessen?
- Åpen tilgang også til forskningsdata kan redusere fusk?

Noen av utfordringene

Store endringer, ukjente konsekvenser

- Mangelfulle insentivstrukturer
- Engasjere forskerne – kunnskapsheving
- Ulike interesser
- Finansiering og forretningsmodeller
- Koordinering!

Insentivstrukturer

- Publiseringspoeng: OA-tidsskrifter er ferske, få på nivå 2, men de kommer
- Tilsettinger, forfremmelser, stipender, mm basert på tradisjonelle målinger
- Enkeltforskere bør ikke ta (hele) belastningen med publiseringsavgift

Behov for informasjon

- Mange forskere ser ikke poenget med åpen tilgang eller problemene med dagens ordning – de når uansett sine fagfeller
- Svært mange ved de store institusjonene vet ikke at mindre institusjoner ikke har råd til å kjøpe abonnementer
- Få engasjerer seg i det – Norge ligger langt etter!
Eks fra Harvard: Faglederne presser på – ikke administrasjonen
- Veien blir mye enklere hvis forskerne selv ønsker å publisere åpent

Mange ulike interesser

Institusjonene vil ha størst mulig forskningsproduksjon

Forskerne vil publisere i de mest anerkjente kanalene og synes for sine fagfeller

Finansieringsinstitusjonene vil ha mest mulig forskning for pengene

Forlagene vil ha godt utbytte samt sikre drift og yte høy kvalitet

De akademiske foreningene vil ha midler å føre tilbake til sine medlemmer

- For forlagene: Overgang fra betaling for lesing til betaling for publisering, fra salg av produkt til salg av tjeneste
- Mellom landene: De som publiserer mest må bære en større andel av kostnadene (men får også gevinsten av innovasjon)
- For enkeltforskeren: Uvant å skulle betale for publisering
- For institusjonene: Gradvis overføring av budsjetter fra bibliotekene til fond for publisering, mer overgangsperioden som er lang ...
- Totalkostnaden: Det publiseres stadig mer – uansett publiseringsform

